

УДК 343.575

*Т. І. Ярема**здобувач кафедри кримінального права
Науково-дослідного інституту публічного права*

СХИЛЯННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ДО ВЖИВАННЯ РЕЧОВИН З ОДУРМАНЮЮЧИМ ЕФЕКТОМ ДІЇ: ОБ'ЄКТИВНІ ФАКТОРИ

Постановка проблеми. Діяльність людини – це той фактор, який з початку антропогенезу, дозволяє їй впливати на оточуючий світ. Так само і у випадку з соціально значущими формами поведінки людини, які здатні видозмінювати суспільні відносини. Ці тези є незаперечними і не потребують якого додаткового доведення. Звідси, можна зробити логічний висновок, що протиправні посягання на об'єкти, які знаходяться під охороною кримінальних законів, слід розглядати тільки у рамках соціально значущою поведінкою особи. Проте, і це обов'язково слід враховувати при оцінюванні дій певної особи або її бездіяльності як злочинних, треба встановити наявність у їх змісті ознак, що передбачені законом як ознаки злочину. З точки зору кримінального права, такі ознаки формують об'єктивну сторону складу злочину [83, с. 249-254]. Її встановлення надасть можливість встановити об'єктивні фактори схилення неповнолітніх осіб до вживання речовин з одурманюючим ефектом дії, що є надзвичайно актуальним завданням, як у науково-теоретичному, так і прикладному сенсі.

Стан наукової розробки проблеми. Визначення об'єктивної сторони злочину неодноразово ставало предметом дослідження як закордонних, так і вітчизняних фахівців у юриспруденції. З'ясуванню теоретичної сторони цієї наукової проблеми були присвячені роботи Л. Гаухмана, Г. Тімейка, П. Гришаєва, Б. Курінова, напрацювання яких були використані авторкою під час дослідження проблематики. Серед вітчизняних фахівців інтерес до окреслених питань, як правило, мав місце у більш ширшому контексті кримінальної відповідальності за злочини, що становлять загрозу життю та здоров'ю дітей. Так, можна відзначити роботи П. Зеленька, О. Плужніка, М. Корнієнко, В. Гальцової. Чимало цікавих авторських спостережень містить нещодавно захищене дисертаційне дослідження львівського науковця Р. Греня [1], проте, на жаль, автор лише побіжно торкнувся саме проблеми поширення токсикоманії серед молоді. Звісно, не можна не згадати наукового доробку С. Лосича, який на сьогодні залишається найбільш авторитетним фахівцем з питань кримінальної відповідальності за схилення молоді до вживання одурманюючих речовин, але й результати його дослідження потребують суттєвого оновлення.

З огляду на це, метою репрезентованої статті є визначення сутності об'єктивної сторони злочину та виявлення об'єктивних факторів схилення неповнолітніх осіб до вживання речовин з одурманюючим ефектом дії.

Виклад основного матеріалу. Серед сучасних науковців з'ясуванню об'єктивної сторони злочину чимало уваги приділив Л. Гаухман. Саме йому, на наш погляд, вдалося запропонувати одне з найбільш вдалих визначень цієї дефініції. Отже, з його точки зору, об'єктивну сторону злочину слід сприймати як комплекс ознак, які повинні мати об'єктивний характер, бути соціально значущими, нести певну небезпеку для суспільства. Крім того, ознаки мають бути типовими для того чи іншого виду злочину, а також відображеними у кримінальному законодавстві. Якщо ж має місце бланкетність диспозиційної частини відповідних статей Особливої частини Кримінального кодексу України, подібне відображення зазначених ознак має бути присутнім у положеннях інших нормативно-правових актів, де наведено характеристики злочину як закінченої дії вчиненої виконавцем [2, с. 90]. Звісно, це визначення, на нашу думку, теж не позбавлено недоліків і є занадто розлогим, що ускладнює сприйняття його змісту.

За великим рахунком, у нас не викликають концептуальних заперечень погляди тих науковців, які визначали об'єктивну сторону злочину через, наведену у кримінальному законодавстві характеристику зовнішніх ознак притаманних тій чи іншій протиправній дії [3, с. 131]. Втім, не можна не відзначити певну абстрактність подібного підходу. Те саме можна зауважити і щодо комплексу ознак, що мають юридичне значення та використовуються з метою надання характеристики зовнішній стороні злочину [4, с. 145]. Щодо решти ознак, то, завдяки поєднанню змістовної частини характеристики об'єктивної сторони та її предметного наповнення, їм притаманний значно більший рівень конкретизації.

Звичайно, визначення запропоноване Л. Гаухманом є далеко не єдиним. Власні пропозиції з цього приводу надавали Г. Тімейк, П. Гришаєв та інші. Проте, основною їх проблемою залишається недостатня універсальність. Наприклад, Г. Тімейк наголошував на тому, що «об'єктивною стороною злочину можна вважати певний зовнішній акт, який передбачає злочинне діяння та відбувається

за наявності певних умов, зокрема місця й часу скоєння злочинної дії» [5, с. 6]. З точки зору авторки, подібне визначення може задовольнити тільки ситуації з формальним складом злочину. Є зауваження і до визначення П. Гришаєва, для якого складовою об'єктивної сторони злочину виступало діяння, що створює небезпеку для суспільства, загрожуючи реально або потенційно суспільним відносинам, на сторожі яких стоїть кримінальне законодавство. Він також вважав за доцільне брати до уваги такі фактори, як умови та обставини нанесення шкоди [6, с. 5]. Отже, беручи до уваги дане визначення, ми констатуємо наявність тільки-но окремих ознак об'єктивної сторони злочину.

Ознаки об'єктивної сторони злочину є доступними безпосередньому сприйняттю і дають можливість визначити риси злочинної дії. Як справедливо зазначав Б. Курінов, шкода об'єкту, який підлягає охороні кримінальним законом, може бути завдана не будь-якими, а лише певними діями, характер яких є визначеним властивостями об'єкта як такого [7, с. 137].

Розмежування об'єктивних та суб'єктивних ознак складу злочину в кримінальному праві є закономірним. Воно постає наслідком загальних уявлень про діяльність людини в суспільстві. Як відомо, така діяльність утворює органічну єдність, яка характеризує, з одного боку, зовнішню сторону певної поведінки (дію, вчинок, операцію); з іншого, – процес психічної діяльності особи. Ці складові можуть мати різні ступені активності й інші відповідні показники, але за будь-яких умов єдність фізичних і психічних процесів завжди становить сутність діяльності особи [8, с. 137-138].

Таким чином, виокремлення об'єктивної сторони як самостійного елемента складу злочину має умовний характер, оскільки насправді він не існує самостійно, як, до речі, й інші елементи складу злочину. Інакше кажучи, особа підлягає відповідальності лише за умови вчинення певної дії або бездіяльності. Ось чому законодавець у законі вдається, насамперед, до опису зовнішнього вияву злочинної поведінки [9, с. 56].

Процес розвитку злочинного посягання характеризується ознаками, притаманними об'єктивній стороні складу злочину. У сучасній теорії кримінального права більшість дослідників називає такі ознаки злочинного посягання: а) суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність); б) суспільно небезпечні наслідки; в) причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками; г) час; д) місце; е) спосіб; ж) обстановка; з) знаряддя; і) засоби вчинення злочину [10, с. 42].

Наведені положення дозволяють визначити поняття об'єктивної сторони складу злочину як сукупність передбачених законом ознак, що характеризують зовнішній вияв конкретного суспільно

небезпечного діяння та умови його вчинення, яким заподіяно (або поставлено під загрозу спричинення) істотної шкоди суспільним відносинам, охоронюваним кримінальним законом [11, с. 90; 12, с. 45].

Об'єктивна сторона злочину, який є предметом нашого дослідження, характеризується комплексом дій, об'єднаних законодавцем у термін «схиляння». Правильне визначення юридичного змісту цього терміна має важливе методологічне та практичне значення.

Проблема визначення об'єктивної сторони схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів полягає в тому, що законодавець, описуючи це діяння в диспозиції статті, сформулював заборонену дію, не надавши їй кримінально-правового визначення, що і призводить до його неоднозначного тлумачення. Так, одні вчені визнають «схилянням» умисні ненасильницькі дії (умовляння, залякування, пропонування, давання порад тощо), спрямованих на те, щоб викликати у неповнолітнього бажання вжити ці засоби хоча би один раз [13, с. 754], – ця позиція, до речі, збігається з визначенням, наданим Пленумом Верховного Суду [14, с. 296].

Аналізуючи вироки судових рішень щодо визначення поняття «схиляння», можна дійти висновку, що вони не надають єдино можливої, точної та однозначної дефініції цього поняття. Так, згідно з вирокі Іршавського районного Суду Закарпатської області від 23.06.2011 року, «Підсудний Ф., діючи умисно, усвідомлюючи, що Ц. є неповнолітнім, шляхом пропозиції схиляв останнього до вживання одурманюючих засобів...» [15]. Виноградівський районний Суд Закарпатської області зазначає: «Підсудний Ц. умисно шляхом збудження у неповнолітнього К. бажання до вживання одурманюючих засобів запропонував йому вжити шляхом вдихання, чим схилив неповнолітнього до вживання одурманюючих засобів» [16]. Берегівський районний Суд Закарпатської області встановив: «Підсудний М., усвідомлюючи протиправність своїх дій, власним прикладом та наданням порад як краще вживати, шляхом пропозиції, надаючи одурманюючі засоби, схилив неповнолітніх Б. та Ж. до вживання одурманюючих засобів [17].

Деякі науковці вважають «схиляння» різновидом втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, що передбачає умисні дії, спрямовані на збудження в інших осіб бажання до застосування наркотичних та одурманюючих засобів, яка набуває різних форм, – це, наприклад, залякування, завдання ударів, нанесення побоїв, інші насильницькі дії, які завдають фізичного болю, погроза вчинити зазначені дії чи знищити майно [18, с. 109].

Інші вчені вважають, що об'єктивні й суб'єктивні ознаки злочину, який ми досліджуємо, переважним чином збігаються з аналогічними

ознаками схилення неповнолітніх до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 2 ст. 315). Однак поняття «схилення» у ст. 324 КК України характеризується більш широким змістом, ніж у ст. 315 КК України. Це можливо пояснити тим, що ст. 324 КК за об'єктивною стороною не конкурує зі ст. 314 КК, оскільки це відбувається зі ст. 315 КК у разі насильницького схилення до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Отже, «схилення» неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, – це будь-які умисні дії, спрямовані на те, щоб викликати в неповнолітньої особи бажання чи домогтися від неї згоди вжити їх хоча би один раз (це вмовляння, пропозиція, порада, переконування, примушування, погрози, застосування насильства тощо) [19, с. 858].

Ми згодні з авторами, які трактують «схилення» як особливий вид підбурювання, причому воно може бути як одночасним, так і багаторазовим. Схилення може бути вчинене тільки у формі активної дії та лише відносно конкретної особи. Способи схилення можуть бути різними, як от: умовляння, пропозиція, надання порад, прохання, лестоці, примушування, переконання, залякування, підкуп, обіцянка винагороди або іншої вигоди, погроза припинити шлюбні або дружні відносини, особистий приклад тощо. Зазначені дії можуть набувати вираження словесно, в конклюдентних діях, у письмовій формі, з використанням техніки тощо [13, с. 871]. Наведені твердження є досить дискусійними та потребують додаткового уточнення.

Розглянемо детальніше співвідношення поняття «схилення» з тими кримінально – правовими поняттями, які за своїм змістом мають спільні з ним ознаки. Такими, насамперед, є «втягнення» та «спонукання».

Навколо визначення поняття «втягнення», зокрема втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст. 304 КК України), не вщухають наукові дискусії. Однак, за підходом більшості фахівців, «втягнення» слід розуміти як втягнення (примушування/залучення) неповнолітніх у вчинення одного або кількох злочинів [20, с. 6-7; 21, с. 45]. Близької позиції дотримується і судова практика. У Постанові Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 року №2 прямо зазначено, що втягнення неповнолітнього у вчинення злочину передбачає певні дії дорослої особи, вчинені з будь-яких мотивів, пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь у вчиненні одного або кількох злочинів [14, с. 291].

У літературі наукового спрямування переважає думка, за якою «спонуканням» є вплив на неповнолітнього, який супроводжується елементами пси-

хічного примусу, є імперативним, обмежує його волевиявлення. Конкретно такі дії можуть полягати у вказівках неповнолітньому з боку тренера або керівника зареєстрованих чи неформальних спортивних або подібних на них секцій, товариств, клубів застосовувати допінг із погрозою або однозначним натяком, що в інакшому разі підлітка буде відраховано через відсутність будь-яких перспектив. Це може бути залякування під загрозою фізичного покарання та інші аналогічні дії [19, с. 806].

Отже, виникає запитання: чому законодавець застосовує для визначення злочинної дії в досліджуваному злочині саме термін «схилення», коли існують інші поняття. Як на нас, позначення забороненої дії цим поняттям є цілком закономірним. Саме вжите законодавцем поняття «схилення» у злочині є спробою показати особливість ознак його об'єктивної сторони.

Ми погоджуємося з тими авторами, які в поняття «схилення» вкладають (на цьому варто зацентувати) погрозу застосування насилля до потерпілого та безпосереднє його застосування [22, с. 641]. Дійсно, не слід виключати випадки, коли «згоду» на застосування одурманюючих засобів від неповнолітніх отримують шляхом психічного та фізичного насилля. Втім необхідно зазначити, що не будь-яке насилля повинно охоплюватися складом досліджуваного злочину. Вважаємо, що насиллям у схиленні неповнолітніх до застосування одурманюючих засобів слід вважати завдання ударів, нанесення побоїв чи здійснення інших насильницьких дій, які завдають фізичного болю, або ж погроза вчинити такі дії. Якщо ж схилення неповнолітніх до застосування одурманюючих засобів поєднане із завданням потерпілому тілесних ушкоджень, такі дії слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених статтею 324 та 121, 122, 125, 127 КК України.

На нашу думку, «схилення» повинно передбачати лише активні дії, пов'язані з цілеспрямованим психічним або фізичним впливом на конкретну особу чи групу осіб. Не можна вважати «схиленням» будь-яку дію, до чого закликають деякі вчені [19, с. 806]. Не можна притягувати людину до кримінальної відповідальності й за висловлені думки щодо вживання одурманюючих засобів. Так, А. Майоров та В. Малинін стверджують, що розповідь особою в присутності інших людей про свої враження від споживання одурманюючих засобів, «корисність» такого споживання тощо не можна розглядати як схилення до вживання одурманюючих засобів, якщо при цьому не було висловлено пропозиції вжити такі засоби [23, с. 167]. Водночас такі дії можуть становити своєрідну пропаганду, спрямовану на збудження іншої особи вживати одурманюючі засоби. Особливо це може впливати на неповнолітніх. Тому (якщо, звичайно ж, таку спрямованість умислу

буде доведено незалежно від того, що особа безпосередньо не пропонувала вжити зазначені засоби) її дії слід кваліфікувати за статтею 324 КК України [24, с. 237].

На наш погляд, зміст поняття «схиляння неповнолітнього до вживання одурманюючих засобів» повинен стосуватися навіть однократних дій, спрямованих на те, щоб схилити неповнолітнього до вживання цих засобів. Така позиція закріплена в п. 12 Постанови ПВСУ від 27 лютого [14, с. 210], такої ж точки зору дотримується більшість науковців [19, с. 858; 13, с. 872]. Означений підхід слід вважати своєрідним поступальним кроком порівняно зі ст. 208. 2 КК 1960 р., якою було передбачено кримінальну відповідальність не за схиляння до вживання, а за втягнення у невідповідне вживання одурманюючих засобів. За такої редакції закону поодинокі випадки доведення неповнолітнього до стану одурманення можна було розцінювати як такі, що не підпадали під поняття «втягнення», тобто не були злочинними.

Враховуючи висловлене вище, треба відзначити що найбільш ґрунтовну класифікацію дій за визначенням «схиляння» свого часу запропонував С. Лосич:

1) психічний вплив на неповнолітніх (поради, пропозиції, умовляння, підбурювання, підкуп тощо);

2) погроза застосування насилля чи безпосередньо його застосування до неповнолітніх (задавання ударів, нанесення побоїв, спричинення фізичного болю тощо);

3) одноразові дії, спрямовані на те, щоб схилити неповнолітнього вжити одурманюючі засоби [25, с. 12].

Вона, в цілому, відповідає результатом нашого дослідження.

Висновок. Таким чином, можна дійти висновку, що склад злочину стосовно схиляння неповнолітніх осіб до вживання токсикоманічних речовин є закінченим із того моменту, коли певною особою вчинено дії, які підпадають під законодавче визначення «схиляння». При цьому відповідальність настає незалежно від наявності або відсутності негативних наслідків вживання для здоров'я неповнолітньої особи. З огляду на це, навіть безрезультатна спроба схилити неповнолітню особу до вживання токсикоманічних речовин передбачає невідворотне настання кримінальної відповідальності. Саме таке визначення конструкції складу злочину ми вважаємо найбільш доцільними та прийнятним у теорії та практиці кримінального права.

Цілеспрямованим схилянням неповнолітніх осіб до вживання токсикоманічних речовин, на наше переконання, слід вважати усвідомлені дії, що супроводжуються справленням морального тиску, застосуванням фізичного насилля, з метою

викликати у неповнолітньої особи або групи таких осіб стійке бажання вжити зазначені речовини один чи більше разів. Якщо подібні дії поєднані із завданням тілесних ушкоджень та іншими протиправними вчинками, які мають окремий склад злочину, кримінальна відповідальність настає за сукупністю одразу кількох вчинених злочинів.

Література

1. Грень Р. Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів: дис... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2017. 264 с.
2. Гаухман Л. Квалификация преступлений: закон, теория, практика. М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2001. 316 с.
3. Курс советского уголовного права: Общая часть: в 5 т: отв. ред. Н. Беляев, М. Шаргородский. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. Т. 2. 1970. 671 с.
4. Уголовное право. Общая часть: учебник; отв. ред. И. Козаченко. М.: ИНФРА-М–НОРМА, 1997. 516 с.
5. Тимейко Г. Общее учение об объективной стороне преступления. Р.н/Д: Изд-во Рост. ун-та, 1977. 215 с.
6. Гришаев П. Советское уголовное право. Часть Общая: в 18-ти вып. Вып. 7: Объективная сторона преступления. М.: ВЮЗИ, 1961. 47 с.
7. Куринов Б. Научные основы квалификации преступлений. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. 182 с.
8. Єпур. В. Об'єктивна сторона складу злочину. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ*. 2000. № 3. С.137-138.
9. Кудрявцев В. Объективная сторона преступления. М.: Юрлит., 1960. 197 с.
10. Харченко В. Уголовное право Украины: Особенная часть: новое законодательство в вопросах и ответах: [конспект лекций]. Харьков : Скорпион, 2001. 285 с.
11. Матишевський П. Кримінальне право: Загальна частина. Київ: Юрінком – Інтер, 1999. 506 с.
12. Наумов А. Российское уголовное право: Общая часть: [курс лекций]. М.: БЕК, 1997. 345 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За заг. ред. О. Джужі, А. Савченка, В. Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
14. Постанови Пленуму Верховного суду України в кримінальних справах / за заг. ред. В. Т. Маляренка. К.: Юрінком-інтер, 2004. 367 с.
15. Архів Іршавського районного Суду Закарпатської області за 2011 р. / спр. № 1 – 125/11, вир. від 23.06.2011.
16. Архів Виноградівського районного Суду Закарпатської області за 2010 р. / спр. № 1 – 283/10; вирок від 28.10.2010 року.
17. Архів Берегівського районного Суду Закарпатської області за 2009 р./ спр. № 1 – 108/09; вир. від 06.05.2009.
18. Мирошніченко Н. Уголовно-правовая борьба с наркоманией. Киев – Одесса, 1988. 205 с.
19. Науково-практичний коментар КК України / за ред. М. Мельника, М. Хавронюка. К.: Юридична думка, 2007. 1152 с.
20. Негоденко В. Відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. К.: Наукова думка, 1971. 72 с.

21. Юзікова Н. Проблема кримінально-правово-го захисту інтересів неповнолітніх. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 1999. 197 с.

22. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. Є. Стрельцов. Вид. восьме, переробл. та доп. Х.: Одиссей, 2012. 904 с.

23. Курс советского уголовного права: в 5 т.: учебник / Н. Беляев, М. Шаргородский. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1981. Т. 5. 1981. 175 с.

24. Фесенко Є. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів їх охорони: [монографія]. К.: Атіка, 2004. 280 с.

25. Лосич С. Кримінальна відповідальність за схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів: автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Запоріжжя, 2013. 20 с.

Анотація

Ярема Т. І. Схиляння неповнолітніх осіб до вживання речовин з одурманюючим ефектом дії: об'єктивні фактори. – Стаття.

У статті розглянуто погляди науковців та визначено кримінально-правову сутність об'єктивної сторони злочину. Виокремлення об'єктивної сторони як самостійного елемента складу злочину має умовний характер, оскільки насправді він не існує самостійно, як, до речі, й інші елементи складу злочину. Інакше кажучи, особа підлягає відповідальності лише за умови вчинення певної дії або бездіяльності.

Досліджено об'єктивні фактори схиляння неповнолітніх осіб до вживання речовин з одурманюючим ефектом дії. Ми згодні з авторами, які трактують «схиляння» як особливий вид підбурювання, причому воно може бути як одночасним, так і багаторазовим. Схиляння може бути вчинене тільки у формі активної дії та лише відносно конкретної особи. Способи схиляння можуть бути різними, як от: умовляння, пропозиція, надання порад, прохання, лестощі, примушування, переконання, залякування, підкуп, обіцянка винагороди або іншої вигоди, погроза припинити шлюбні або дружні відносини, особистий приклад тощо.

Визначено конструкцію складу злочину щодо цілеспрямованого схиляння неповнолітніх осіб до вживання токсикоманічних речовин. Склад злочину стосовно схиляння неповнолітніх осіб до вживання токсикоманічних речовин є закінченим із того моменту, коли певною особою вчинено дії, які підпадають під законодавче визначення «схиляння». При цьому відповідальність настає незалежно від наявності або відсутності негативних наслідків вживання для здоров'я неповнолітньої особи. З огляду на це, навіть безрезультатна спроба схиляти неповнолітню особу до вживання токсикоманічних речовин передбачає невідворотне настання кримінальної відповідальності.

Ключові слова: токсикоманія, одурманюючі речовини, неповнолітні особи, об'єктивна сторона злочину, кримінальна відповідальність.

Аннотация

Ярема Т. И. Склонение несовершеннолетних к употреблению веществ с одурманивающим эффектом действия объективные факторы. – Статья.

В статье рассмотрены взгляды ученых и определена уголовно-правовая сущность объективной стороны преступления. Выделение объективной стороны в качестве самостоятельного элемента состава преступления носит условный характер, поскольку в действительности она не существует самостоятельно, как, к стати,

и другие элементы состава преступления. Иначе говоря, лицо подлежит ответственности только при условии совершения определенного действия или бездействия.

Исследованы объективные факторы склонение несовершеннолетних к употреблению веществ с одурманивающим эффектом действия. Мы согласны с авторами, трактующими «склонение» как особый вид подстрекательства, причем оно может быть как однократным, так и многократным. Склонение может быть совершено только в форме активного действия и только в отношении конкретного лица. Способы склонения могут быть разными: уговоры, предложение, советы, просьбы, лесть, принуждение, убеждение, запугивание, подкуп, обещание вознаграждения или другой выгоды, угроза прекратить брачные или дружеские отношения, личный пример и т.п.

Определена конструкция состава преступления по целенаправленному склонению несовершеннолетних к употреблению токсикоманических веществ. Состав преступления в отношении склонения несовершеннолетних к употреблению токсикоманических веществ является законченным с того момента, когда определенным лицом совершены действия, которые подпадают под законодательное определение «склонения». При этом ответственность наступает независимо от наличия или отсутствия негативных последствий употребления для здоровья несовершеннолетнего. Учитывая это, даже завершившаяся неудачей попытка склонения несовершеннолетнего лица к употреблению токсикоманических веществ предусматривает неотвратимое наступление уголовной ответственности.

Ключевые слова: токсикомания, одурманивающие вещества, несовершеннолетние лица, объективная сторона преступления, уголовная ответственность.

Summary

Yarema T. I. Predisposition of minors to the use of substances with intoxicating effect: objective factors. – Article.

The article considers the views of scientists and defines the criminal law essence of the objective side of the crime. The separation of the objective side as an independent element of the crime is conditional, because in fact it does not exist independently, as, incidentally, other elements of the crime. In other words, a person is liable only if a certain act or omission is committed.

The objective factors of predisposition of minors to use substances with intoxicating effect have been studied. We agree with the authors, who interpret "inclination" as a special kind of incitement, and it can be both simultaneous and multiple. Inclination can be committed only in the form of active action and only in relation to a specific person. Ways of persuasion can be different, such as: persuasion, proposal, advice, request, flattery, coercion, persuasion, intimidation, bribery, promise of reward or other benefit, the threat of termination of marriage or friendship, personal example, and so on.

The structure of the corpus delicti in relation to the purposeful inclination of minors to use drug addicts has been determined. The corpus delicti of a crime involving the addiction of minors to the use of drug addicts is complete from the moment when a certain person commits acts that fall under the legal definition of "addiction". In this case, the responsibility arises regardless of the presence or absence of negative consequences of use for the health of a minor. In view of this, even an unsuccessful attempt to persuade a minor to use addictive substances implies the inevitable onset of criminal liability.

Key words: drug addiction, narcotics, minors, the objective side of the crime, criminal liability.